

Theophil. Euthym. Propria reputentur minima.

Imperfect.

Actus internus minus peccatum, quam externus.

196. Euseb. Emissenus.

Euseb. Abulens. Janfenius.

197.

Matth. 11.

August. Bernard. August. Joan. 5. Amantissima suavia.

2. Cor. 4.

Chrysol. Vbi Dei mandatum, ibi levitas, & suavia.

198. Jolu. 14.

femetipsum humiliat ac mediocritia de se ipsa loquitur; ita & de suis preceptis: & ut extenuaret, & declinaret invidiam suorum inimicorum, humilitatis gratia, tam magna mandata dicit minima. Similiter Theophylactus, Sexto Euthymius. Vocat precepta minima, ne extollerentur, qui ea servarent, docens nos, propria attenuare, quamvis magna sint, & excelsa. Septimo Imperfectus homil. 10. ait, quod haec mandata videntur minima, quia si comparentur cum majoribus mandatis, minora sunt peccata, quae contra haec minora precepta committunt, quam quae adversus majora fiunt. Verbi gratia, mandatum: Non irascaris fratri, minus est, si conferratur cum precepto: Non occides; peccatum enim irae, quod corde retinetur, minus est, quam homicidium exterius perpetratum. Ita ait Imperfectus: Minima mandata ista dicit Dominus non irascaris, non concupisces, quia in observando quidem magna sunt, in peccando autem minima videntur, quantum ad homines negligentes, ut latius explicat ipse auctor. Nam declinare actum irae, vel concupiscentia internum ob nostram fragilitatem, in observando quid difficile; ait in ratione peccati ipse actus internus quid minus est, quam externum, & actuale homicidium. Vide ipsum Imperfectum.

Octavo, Eusebius Emissenus in homil. de hoc Evangelio, ait, quod illa precepta, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & proximum sicut te ipsum. Maxima igitur, ait, haec duo sunt, & illa decem, quae digito Dei in tabulis lapideis scripta sunt. Ad horum itaque comparisonem alia omnia, vel minora, vel minima intelligi possunt. Nondum idem Eusebius, Abulensis quast. 101. Janfenius inquit, quod Christus non vocat minima mandata omnia, quae tradebat, sed ait minima, ac si diceret: non solum qui solverit aliquod mandatum magnum de his, quae praedico, erit minimus in regno caelorum, sed etiam qui solverit aliquod minimum. Et ait Abulensis: nam qui scienter docet contra aliquod mandatum novi Testamenti, haereticus est, & infidelis.

Decimo. Vocat Dominus sua precepta minima; quia jugum meum suave est, & onus meum leve, Matth. 11. num. ult. Ita enim suavia, ac levia sunt precepta Domini, si cum amore, ac obedientia conferantur, ut minima videantur. Divus Augustinus serm. 9. de verbis Domini, D. Bernard. serm. 4. in Cantic. Onus Christi leve est, leve tamen amantibus. Et D. Augustinus lib. de natura, & gratia, explicat illud 1. Joan. 5. num. 3. Mandata ejus gratia non sunt; ait S. Doctor: Quomodo est grave, cum sit dilectionis mandatum. Omnia ergo legis divinae precepta ita suavia, ac levia sunt amanti, ut tanquam minima videantur. Ait Paulus 2. Corinth. 4. num. 17. Id, quod in praesenti est momentaneum, & leve tribulationis nostrae: seu, ut legit Chrysolomus, Momentanea levitas afflictionis nostrae. Ab Apostolo enim suae praedicationis, ac afflictionis tempus per multos annos perseverans praeparavit, ac obedientiam (nam ei mandatum erat, ut portaret nomen Christi in Gentibus) quaedam minima, & modica levitas, ut ait D. Thomas, reputabatur.

Numerat Jolu. multas diversis ex Gentibus ab Israel reportatas victorias: Ejeci eos de locis suis duos Reges, Amorraeorum, non in gladio, nec

in arcu tuo, Jolu. 24. num. 12. Et tamen si facram consulas Scripturam, contra hoc pugnavit Israel in ore gladii, Numer. 21. num. 24. Sicut & ipsos Amorraeos, & alias gentes idemmet Jolu. debellavit, ac ejecit de terra promissionis, ut patet a cap. 8. Quomodo ergo dicitur, quod nec in gladio, nec in arcu tuo peractum est praedium? Abulensis ibidem, Non est sensus, ait, quod Israelita non pugnaverint contra gentes istas, pugnaverunt, & diluerunt eas; sed cum timerent, Deus hortabatur, ut non timerent. Gestum est praedium, adhortante, & praecipiente Domino, Deuteronom. 2. numero. 24. Jolu. 8. numero 1. Et cum stante Dei mandato, bellum esset commissum, tanta facilitate, ac suavitate totum est peractum, ac si nullus ibi militaris strepitus, nec gladius, nec sagitta interveniret, aut adesset.

QUESTIO XXIX.

Quare Dominus absolute ait, quod qui fecerit haec, erit magnus, absque eo quod exprimat aliquid, sicut exprimit in solvete?

MALDE diversimode loquitur Dominus de solvete, ac faciente mandata: nam dum de eo, qui servat mandata, exprimit minima: Qui solverit unum de mandatis istis minimis; dom sermonem instituit de adimplente, absolute ait: Qui fecerit, & docuerit, magnus vocabitur in regno caelorum, absque eo, quod determinet, ac declaret, qui fecerit magna, vel minima.

Respondeo primo ex Eusebio Emisseno, Abulensi, & aliis, ut dixi superiori quaest. in nona ratione, quod ita intelligitur praesens textus, quod qui solverit unum de mandatis istis minimis, sive sit mandatum magnum, sive parvum vocabitur minimus, cum inter damnatos sit computandus: ita qui fecerit haec sive magna, sive majora mandata, magnus erit, cum sit in regno caelorum, in quo omnes sunt magni, nobiles, & Reges, quamvis pro diversitate meritum differant in remuneratione gloriae: Stella ab stella differt in claritate; sic & resurrectio mortuorum, 1. Corinth. 15. num. 41. Secundo D. Augustinus lib. 1. de serm. Domini in monte, ad illa verba: Nisi abundaverit justitia vestra; ita explicat, quod ille, qui implevit aliquod minimum legis, ut non occidat, non continuus erit magnus, idoneus regno caelorum, sed tamen ascendit aliquem gradum: perficietur autem; si non irascatur sine causa; ac proinde ut sit magnus, requiritur, ut faciat magna, nec occidendo, nec irascendo.

Tertio, Rupertus lib. 4. in Matth. notat, quod dum de non implente mandata agit, minima commemorat: Qui solverit unum de mandatis istis minimis; at dum de adimplente loquitur, nec magna, nec parva determinat, sed absolute fatuit, quia praerexcellentia magnitudo non solum de magnis, sed etiam de parvis coalescit, ac crescit; & ad gloriosos triumphos non solum magna, sed etiam parva conveniunt. Pollicetur Deus Abrahamo,

Numer. 21.

Abulens.

Vbi Dei mandatum, ibi magna factitas.

199. Difficultas quaestio.

100. Euseb. Abulens.

1. Cor. 15. August.

201. Rupertus.

Magnitudo etiam ex minimis coalescit.

Genes. 12. septuag.

Cajetan.

hamo, quod faceret ipsum in gentem magnam, Gen. 12. num. 1. & quod semen ejus futurum esset sicut stellae caelo, Gen. 15. num. 5. & etiam ait: Faciam semen tuum pulverem terrae, Genes. 13. num. 16. seu, ut habent Septuaginta, sicut arenae terrae. Abrahamo, qui magnificandus est in terra, & in gentem magnam dilatandus, optime dicitur, quod filij ejus erunt sicut stellae caeli, quae sua magnitudine superant terram. Sed ad quid additur, quod erunt sicut pulvis, seu arenae terrae? Quia praerata excellentia filiorum Abrahamae, non solum componenda erat ex magnis, & amplis, verum etiam ex parvis, ac minutissimis granis arenae, & pulveris. Cajetanus, Vide progressum, ait, prius promiserat: Faciam te in gentem magnam; modo augendo dicit, sicut pulverem terrae, Expende verba. Postquam Abrahamo promittitur: Faciam te in gentem magnam, augendo ei dicitur: sicut pulverem terrae; quia etiam ipsa magnitudo augetur ex minima, & levissima pulveris festuca.

CAP. XII.

Abundet justitia, dimittatur ira.

Matth. 5. n. 20. Dico enim vobis quia nisi abundaverit justitia vestra, plusquam Scribarum, & Pharisaeorum, non intrabitis in regnum caelorum.

VERSIONES.

Tertul. lib. 1. con. Nisi redundaverit justitia vestra. Marc. c. vestra.

23. Epist. de Monog. c. 7.

S. Iustin. Mart. Nisi justitia vestra major fuerit quam Scribarum, & Pharisaeorum.

Text. Graecus. Quod nisi abundaverit.

D. Paulinus. Nisi abundaverit justitia vestra super justitiam.

Varabius. Nequaquam intraveritis in regnum.

EXPOSITIO.

DIXERAT Dominus supra, se non venisse ad solvendam legem, sed ad implendam, & ita intendit, ut sui sint legis observatores exactissimi; ac non solum vult, ut ipsam implerent eo modo, quo Scribae, & Pharisei, sed ut legis observatione abundent, & excellent. Et ad hoc eos est exhortatus, primum, suo exemplo: Non veni solvere legem, sed implere. Ita enim non praeferit a lege, &c. Secundo, magno proposito praemio: Qui fecerit, & docuerit, Sylveira in Evang. Tom. 11.

rit, magnus erit. Tertio, nunc adhibita poena: Quos favoris non alliciant, poena trahunt. Non intrabitis in regnum caelorum, qui enim nec exemplis moventur, nec allicuntur favoribus saepe poenis trahuntur. Vide supra cap. 11. n. 61. 62. & 63. & num. 106. & 107.

Dico. Magnam vim habet, ut notat Hugo (nam, ut ait D. Paschasius, ipsamet Dei majestas loquitur) hoc est, constanter, ac firmiter assevero, & dico: Quia nisi abundaverit justitia vestra. Quia, id est, quod juxta radicem Graecam, Abundaverit, id est, excelluerit, ac major, & plenior fuerit. Justitia vestra. Pro universitate virtutum poni, existimant Chrysolomus, Theophylactus, Euthymius. Facilius intelligitur vestra justitia, hoc est vestra legis observatio, seu adimpletio legis, ac meorum mandatorum, quae ego, addo, ut explanant Divus Augustinus, S. Thomas. Et haec dicitur justitia, quia observatione mandatorum Dei justificamur. Plusquam Scribarum, & Pharisaeorum. Scribae erant legis doctores; Pharisei viri, qui maxime se gloriabantur de observatione legis, ut dixi supra cap. 3. quaest. 2. Dicebat Phariseus: Decimas do omnium, quae possideo.

Divus Chrysolomus homil. 11. S. Sixtus Papa Epistol. de malis doctoribus, docent, Christum Dominum hic loqui de Phariseis, & Scribis, qui dicebant, & observabant legem: nam, dum dicitur: Justitia vestra abundet plusquam illa; supponitur etiam quod illa sit justitia, aliter enim non comparasset justitiam, quae erat, justitiae, quae non erat; plus enim, & minus ejusdem generis sunt. Tamen multo aptiori modo intelligitur locus cum D. Augustino lib. 20. de civitate cap. 9. & lib. de fide, ac operibus cap. 26. & D. Isidoro Pelusioti lib. 5. Epistol. 79. D. Paulino Epistol. 2. D. Leone serm. 7. de mense Junii. D. Thomas, Abulensi, & aliis, de Phariseis, ac Scribis, qui dicebant, & non faciebant; hos enim frequenter Christus arguebat. Matth. 23. num. 2. Super cathedram Moysi sederunt Scribae, & Pharisei, quaecunque dixerint vobis, facite: secundum opera eorum nolite facere, & Luc. 11. num. 46. & alibi saepe. Unde ait Augustinus proximè citatus. Justitia Pharisaeorum est dicere, & non facere. Et ita tota justitia Pharisaeorum erat in apparentia, ut ait D. Thomas.

QUESTIO I.

Quenam esset justitia Pharisaeorum, & quare insufficientis ad regnum caelorum?

IUSTITIA Pharisaeorum ad regnum caelorum erat insufficientis, quia tota in apparentia hominum posita erat. Nam primo, ut docent D. Augustinus proximè citatus, Isidorus Pelusiotus, Euthymius, Abulensis, docebant, & non faciebant, ut patet ex Matth. 23. proximè citato. Justitia Apostolorum sit abundans, ut faciat, & doceat: Qui autem fecerit, & docuerit, hic magnus erit. Vide cap. 11. numero 69. & 73. 74. & 75. Secundo. Justitia Pharisaeorum, ut infra videbimus, tota erat in exteriori: nam sibi persuadebant, actus externos occidendi, adolere

